

RENATA ODELJAN*, BONO RAJIĆ**

Nasilje u obitelji – komparativna analiza pravne regulative u zemljama njemačkoga govornog područja

Sažetak

Cilj je ovog rada usporediti relevantne izvore na njemačkome govornom području koji s pravnog i policijskog aspekta reguliraju problematiku nasilja u obitelji, njihove temeljne pravne i postupovne specifičnosti. Žele se prikazati najznačajnije razlike te njihov utjecaj na uspješnost postupanja u slučajevima nasilja u obitelji. U njemačkome termin "nasilje u obitelji" koristi se u policijskom žargonu i razgovornom jeziku, a u pravnim instrumentima "nasilje u kući/domu"/häusliche Gewalt/. U austrijskom zakonu pojavljuje se precizno definiranje pojmova, odnosno podjela na "zaštita od nasilja u stambenom prostoru" i "opća zaštita od nasilja". Švicarski zakon, odnosno zakon Kantona Zürich, uvodi pojam "nasilje u domu/kući". Navedeni nazivi nisu proizvoljno odabrani, već im je svrha imenovati pojam naglašavajući ključne elemente koncepta nasilja u obitelji u konkretnom društvu.

Ključne riječi: *nasilje u obitelji, postupanje policije, komparativna analiza, njemačko govorno područje.*

UVOD

Istraživanje njemačkoga Saveznog ministarstva za obitelj, starije osobe, žene i mladež iz 2004. godine pokazalo je da je svaka četvrta žena – u dobi od 16 do 85 godina – doživjela jedanput ili više puta tjelesno (23%), a dio njih još i seksualno zlostavljanje (7%) od partnera. U Bavarskoj godišnje oko 2 000 majki s nešto više od 2 000 djece zatraži smještaj u jednoj od 38 sigurnih kuća koliko ih ima u Bavarskoj. Ne smije se zanemariti činjenica da se nasilje u obitelji ne događa samo ženama, naime, isto istraživanje pokazalo je, kako su nasiljem posebno ugroženi mladi muškarci u dobi između 18. godine do sredine 20-ih

---

* mr. sc. Renata Odeljan, predavačica na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH, Zagreb.

** Bono Rajić, dipl. kriminalist, pomoćnik voditelja smjene Operativnog dežurstva PU zagrebačke, Zagreb.

godina života, i to češće nego se ranije smatralo.¹ U gotovo svim europskim državama, pa tako i u državama njemačkoga govornog područja, vrlo je aktualna i tema nasilja nad starijim članovima obitelji kojima je potrebna njega, bilo da se radi o starijim i nemoćnim osobama ili onima s posebnim potrebama.

Nasiljem u obitelji posebno su i višestruko pogođena i djeca. Djeca trpe posljedice nasilja i u slučajevima kada nisu izravne žrtve jer ono izravno utječe na njihov razvoj, formiranje ličnosti i odražava se negativno u njihovom kasnijem životu.

Iz samog sažetka članka vidljivo je da se pravni sustavi njemačkoga govornog područja i hrvatski pravni sustav razlikuju u konceptualizaciji nasilja u obitelji, što se odražava na postupovne akte, postupanje policijskih službenika i na sankcije u slučaju počinjenja djela iz tog područja.

Za potrebe ovog rada zakoni i podzakonski akti većim su dijelom prikupljeni iz internetskih izvora. Relevantnost njemačkih izvora provjerena je u konzultacijama sa stručnjacima kako se ne bi uspoređivali zakoni ili propisi koji više nisu na snazi, te kako bi se dobila tumačenja pojedinih zakonskih odredaba s obzirom na moguće jezične i konceptualne nepodudarnosti i/ili praznine u ciljnome hrvatskom sustavu. Također su važne i informacije stručnjaka koje su se odnosile na praktičnu primjenu pojedinih zakona i propisa, odnosno na način na koji određeni zakon ili propis funkcionira u praksi, što konkretno poduzimaju policijski službenici, što čine ostale službe državne i lokalne uprave, koliko je trajanje i kakav je konkretan učinak pojedine mjere i slično.²

Suradnji sa stručnjacima na njemačkome govornom području (koja je bila izravna i vrlo korisna za policijsko razumijevanje nasilja u obitelji) treba također pridodati neposrednu komunikaciju sa službama koje su uključene u rješavanje ove složene problematike. Tako je, primjerice, razgovor sa službenikom u gradskoj vijećnici Leinfelden-Echterdingena bio potvrda informacija dobivenih od kolega – policijskih službenika, ali je ponudio i nove činjenice vezane za zakone i druge akte koji uvjetuju i određuju postupanje službenika u gradskim službama, te informacije o tome kakav je tehnički postupak i suradnja s policijom i slično. Radi osiguranja preciznosti prijenosa informacija i razumijevanja koncepata iz drugog pravnog sustava bilo je potrebno razjasniti značenja pojmova koji se upotrebljavaju na različitim razinama rješavanja ove problematike – od policijskog žargona, preko zakona do podzakonskih akata.

---

¹ Pilot-istraživanje njemačkoga Saveznog ministarstva za obitelj, starije osobe, žene i mladež (*Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend*) provedeno u Saveznoj Republici Njemačkoj tijekom 2004. godine.

² Stručni konzultanti u tom segmentu bili su Sabine Rochel iz Bavarske policije, *Polizeidirektion Schwaben-Nord*, Augsburg, policijski službenici zaduženi za problematiku nasilja u obitelji iz policije Baden-Württemberg, *Polizeistation Leinfelden*, Leinfelden-Echterdingen, Ursula Rutschkowski i Inmaculada Cabello Marfil, njemačka odvjetnica specijalizirana za obiteljsko pravo. Pored ostalog, mogli su objasniti kako u praksi funkcionira primjena i provedba njemačkog Zakona o građanskopravnoj zaštiti od nasilja, uhođenja i uznemiravanja/Zakon o zaštiti od nasilja (*Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen/Gewaltschutzgesetz – GewSchG*). Prema tom Zakonu policija obavlja samo početne radnje: izlazi na mjesto događaja, poduzima mjere za sigurnost žrtve i podnosi odgovarajuće prijave, dok ostali dio posla preuzimaju druga tijela i sudovi.

1. PRAVNI SUSTAVI NJEMAČKOGA GOVORNOG PODRUČJA

1.1. Savezna Republika Njemačka

U Saveznoj Republici Njemačkoj na snazi je Zakon o građansko-pravnoj zaštiti od nasilja, uhođenja i uznemiravanja (*Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen/Gewaltschutzgesetz – GewSchG*).³ Njemački zakon ima samo četiri članka: § 1 *Gerichtliche Maßnahmen zum Schutz vor Gewalt und Nachstellungen* (članak 1. Sudske mjere za zaštitu od nasilja, uhođenja i uznemiravanja), § 2 *Überlassung einer gemeinsam genutzten Wohnung* (članak 2. Prepuštanje zajednički korištenoga stambenog prostora), § 3 *Geltungsbereich, Konkurrenzen* (članak 3. Područje primjene) i § 4 *Strafvorschriften* (članak 4. Kaznene odredbe).

No, ta je činjenica samo na prvi pogled zbunjujuća: radi se zapravo o konciznom, ali sveobuhvatnom zakonu koji problematiku regulira poštujući sva pravna načela i iskustvo. Njemački zakon ne zadire u odredbe već postojećih zakona koji reguliraju tematiku nasilja, već u rečeni Zakon stavlja samo novele, odnosno ono što se tijekom vremena pokazalo kao poboljšanje u odnosu na postojeće stanje, a nije regulirano drugim zakonima. Tako npr. ne zadire u druge odredbe, niti spominje postojeće odredbe Građanskog zakonika (*Bürgerliches Gesetzbuch – BGB*)⁴ kao ni Kaznenog zakona (*Strafgesetzbuch – StGB*).⁵ Ova dva zakona također izravno utječu na postupanje svih državnih tijela u slučajevima iz okvira nasilja u obitelji. Dakle, njemački *Gewaltschutzgesetz (GewSchG)* ne pokušava sveobuhvatno riješiti problem nasilja, već unosi samo novele kojih nema u drugim zakonima,⁶ što znači da u praksi ima još zakona koji normiraju predmetnu problematiku i nadopunjuju *BGB* i *StGB*.

Puni naziv njemačkog zakona je *Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen*; dakle, Zakon o građansko-pravnoj zaštiti od nasilja, uhođenja i uznemiravanja, s naglaskom na građansko-pravnoj zaštiti. Na ovom mjestu potrebno je spomenuti da se najveći broj zakona na njemačkome govornom području pojavljuje u tri varijante: a) kao puni naziv, koji najčešće ima objasnidbenu funkciju (*Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen*), b) kao skraćeni naziv (*Gewaltschutzgesetz*) i c) kao kratica (*GewSchG*).

1.2. Republika Austrija

U Austriji je 1997. godine stupio na snagu *Gewaltschutzgesetz – GeSchG* (Zakon o zaštiti od nasilja). Zakon je izmjenama i dopunama 1999., 2002. i 2004. godine djelomično izmijenjen i poboljšan te je 2009. godine stupio na snagu pod nazivom *Zweites Gewaltschutzgesetz – 2. GeSchG*,⁷ odnosno Drugi zakon o zaštiti od nasilja. Zakon sadrži policijsku i građansko-pravnu zaštitu, sudske mjere te prava žrtve.

---

³ *GewSchG*, <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gewschg/gesamt.pdf>, 2. ožujka 2013.

⁴ *Građanski zakonik (BGB)* s izmjenama i dopunama u Njemačkoj je na snazi od 1. siječnja 1900., <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bgb/gesamt.pdf>, 2. ožujka 2013.

⁵ *Kazneni zakonik (StGB)* s izmjenama i dopunama u Njemačkoj je na snazi od 1871. godine, <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stgb/gesamt.pdf>, 2. ožujka 2013.

⁶ Njemački *Gesetzentwurf GewSchG der Bundesregierung* (nacrt zakona *GewSchG* Savezne vlade) ima 43 stranice pisanog materijala, te ima svega 4 članka.

⁷ *2. GeSchG*, <http://www.bka.gov.at/site/6770/default.aspx>, 2. ožujka 2013.

Nomotehnička zamisao austrijskog zakona polazi od sličnih osnova kao i njemački zakon. Premda je sama zamisao slična, u konačnici zakon ima drugačiju formu. Zakon ne pokušava cjelovito obuhvatiti područje nasilja, kao nadređenog koncepta, već uzima u obzir činjenicu da su pojedine odredbe zajedničke, s već postojećim pozitivnim propisima, i obuhvaćene drugim zakonima. Istodobno, on propisuje koje je odredbe drugih zakona, s obzirom na *Zweites Gewaltschutzgesetz*, potrebno mijenjati. Ovim Zakonom su tako promijenjene odredbe nekoliko drugih zakona: *Zivilprozessordnung (ZPO)*⁸ – Zakon o parničnom postupku; *Außerstreitgesetz (AußStrG)*⁹ – Zakon o izvanparničnom postupku; *das Gerichtliche Einbringungsgesetz (GEG)*¹⁰ – Zakon o sudskim pristojbama; *das Strafgesetzbuch (StGB)*¹¹ – Kazneni zakon; *die Strafprozessordnung (StPO)*¹² – Zakon o kaznenom postupku. Sveukupno je novim odredbama 2. *GeSchG*-a izmijenjeno ili dopunjeno 12 austrijskih zakona. U 2. *GeSchG*-u svaka se promjena pojedinačno navodi.

Njemački zakon navodi samo odredbe i ne nabraja zakone kod kojih je došlo do promjena, dok se u Hrvatskoj pokušava jednim zakonom na općoj razini obuhvatiti cjelovita problematika. U hrvatskom zakonu se samo navodi da se odredbe drugih zakona odgovarajuće primjenjuju i kod Zakona za zaštitu od nasilja u obitelji. Ove činjenice je potrebno spomenuti, jer su razlike u koncepciji i pristupu između hrvatskog sustava s jedne strane te njemačkog zakona i austrijskog zakona s druge strane značajne, što može zbunjivati, ako se problematika ne poznaje dovoljno.

1.3. Švicarska Konfederacija

Karakteristično za Švicarsku Konfederaciju, u odnosu na Saveznu Republiku Njemačku i Republiku Austriju, jest to da nema federativno nego konfederativno, odnosno kantonalno uređenje. Zato nema ni saveznog zakona koji bi regulirao problematiku nasilja u obitelji, već odgovarajući zakon svaki kanton donosi zasebno. U Švicarskoj, na saveznoj razini, problematiku nasilja načelno regulira Kazneni zakon (*Strafgesetzbuch – StGB*)¹³ koji je od 1. travnja 2004. godine doživio promjene u smislu da su kaznena djela lake tjelesne ozljede, prijetnje itd. postale kaznena djela koja se progone po službenoj dužnosti, a ne – kao do tada – "na zahtjev oštećenika" (tzv. *Antragsdelikt*¹⁴). Od 1. srpnja 2007. godine na snagu su stupile i izmjene i dopune Građanskog zakonika (*Zivilgesetzbuch – ZGB*)¹⁵ koje su propisale nove zaštitne mjere. Kantoni su zatim iz spomenutih zakona na različite načine preuzeli nove odredbe. Tako je npr. Kanton St. Gallen zaštitne mjere protiv nasilja

⁸ ZPO, <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/zpo/gesamt.pdf>, 2. ožujka 2013.

⁹ AußStrG, [http://www.jusline.at/Ausserstreitgesetz_\(AussStrG\).html](http://www.jusline.at/Ausserstreitgesetz_(AussStrG).html), 2. ožujka 2013.

¹⁰ GEG, <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002031>, 2. ožujka 2013.

¹¹ StGB, <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>, 2. ožujka 2013.

¹² Stpo, <http://www.ibiblio.org/ais/stpo.htm>, 2. ožujka 2013.

¹³ StGB 311.0, <http://www.admin.ch/ch/d/sr/3/311.0.de.pdf>, 2. ožujka 2013.

¹⁴ *Die entsprechenden Taten wurden strafrechtlich nur verfolgt, wenn das Opfer einen formellen Strafantrag stellte* (kazneni progon za određena kaznena djela provodi se jedino u slučaju kad žrtva podnese službeni zahtjev). Kaznena djela povodom prijedloga za razliku od kaznenih djela koja se progone *ex officio* ili *ex private*.

¹⁵ ZGB, <http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/210.de.pdf>, 2. ožujka 2013.

u kući ugradio u Policijski zakon, dok je Kanton Zürich prvi 2006. godine donio svoj Zakon o zaštiti od nasilja (*Gewaltschutzgesetz – GSG*).¹⁶

Gewaltschutzgesetz Kantona Zürich u sadržajnom smislu odgovara zakonima u Njemačkoj i Austriji. Zakon ima devetnaest članaka podijeljenih u šest cjelina: A. *Allgemeines* – Opći dio; B. *Anordnung von Schutzmassnahmen* – Nalog za provođenje zaštitnih mjera; C. *Gemeinsame Verfahrensbestimmungen* – Zajedničke postupovne odredbe, D. *Gewahrsam* – Policijski pritvor; E. *Flankierende Massnahmen* – Dodatne mjere; F. *Schlussbestimmungen* – Završne odredbe. Spomenuti Zakon precizno razrađuje postupanje i nadležnost svih državnih tijela i sudova. Tako članak 3. propisuje policijske mjere s naznakom vremenskog razdoblja u kojem se provode.

Članak 3. GSG-a Kantona Zürich

Članak 3.

1. U slučaju nasilja u kući, policija utvrđuje činjenično stanje i odmah nalaže mjere koje su potrebne za zaštitu ugrožene osobe.

Policijski nalozi, primjena:

2. Policija može:

- a) počinitelja udaljiti iz stana ili kuće
- b) zabraniti mu pristup određenim područjima koje odredi policija
- c) zabraniti mu kontakt s oštećenom osobom i njoj bliskim osobama u bilo kom obliku.

Zaštitne mjere proizlaze iz članka 292. Kaznenog zakona i vrijede 14 dana od priopćenja nasilnoj osobi. U slučaju njihova nepridržavanja zapriječena je kazna.

U Kantonu Zürich policija je ovlaštena osobu za koju je utvrdila da je bila nasilna ili da je prijetila, na 14 dana udaljiti iz kuće ili stana i neposredne blizine osoba kojima je prijetila. Dakle, policija je ovlaštena na mjestu događaja izreći zaštitnu mjeru udaljenja iz stana ili kuće. Ako je to nužno za zaštitu žrtve, policija može počinitelju zabraniti pristup određenim dijelovima grada ili ulicama (npr. radnom mjestu, dječjem vrtiću, putu do škole) i/ili zabraniti kontakt putem telefona, SMS-a, pisma, elektroničke pošte, odnosno drugih sredstava za komuniciranje na daljinu, kao i pristup i kontaktiranje s bliskim osobama žrtve. Počinitelj nasilja nalog s rečenim zaštitnim mjerama dobiva od policije u pisanom obliku. Žrtva i državna tijela nadležna za savjetovanje u slučaju nasilja dobivaju kopiju naloga. Sljedeća vrlo bitna razlika između ovog modela u Kantonu Zürich i drugih razmatranih pravnih sustava jest u tome da izrečena policijska zaštitna mjera u trajanju od 14 dana vrijedi i u slučaju kada to žrtva ne želi. Rečeni model se objašnjava time da je vrijeme od 14 dana potrebno za smirivanje situacije, razmišljanje i savjetovanje.

---

¹⁶ GSG,

[http://www2.zhlex.zh.ch/appl/zhlexr.nsf/0/B0AE85C0C9710596C1257272002B13A0/\\$file/35119.6.0656.pdf](http://www2.zhlex.zh.ch/appl/zhlexr.nsf/0/B0AE85C0C9710596C1257272002B13A0/$file/35119.6.0656.pdf),
2. ožujka 2013.

2. PREGLEDNA ANALIZA ZAKONSKIH TEKSTOVA

Usporedna analiza pojedinačnih pravnih akata u nekoliko pravnih sustava s obzirom na njihovu formalnu i sadržajnu narav daje preglednu sliku koja se može upotrijebiti kao orijentacija u daljnjim razmatranjima, posebice kada se na temelju sudskih presuda analizira njihova primjenjivost u sudskoj praksi. Zato će pregledna analiza ponuditi neke elemente koji zakone izravno povezuju s praksom koja se na njima temelji.

2.1. Njemački zakon *Gewaltschutzgesetz* – *GewSchG*

Njemački *Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen* (*Gewaltschutzgesetz* – *GewSchG*) nastao je na osnovi rezultata pilot-projekta *Platzverweis bei häuslicher Gewalt*¹⁷ (Udaljavane iz mjesta stanovanja pri nasilju u kući) koji je započeo u lipnju 2000. godine u njemačkoj Saveznoj pokrajini Baden-Württemberg. Projektom je obuhvaćeno udaljavanje počinitelja nasilja iz stana. Na taj način žrtvi se osiguralo vrijeme i prostor kako bi na kvalitetan način poduzela daljnje potrebne mjere i kako bi se, oslobođena novih prijetnji ili zlostavljanja, snašla u novonastalim okolnostima. Kako je ovaj model ostvario pozitivne rezultate, ta je praksa obuhvaćena novim zakonom. Projekt je pokazao da se pravna i sveukupna situacija žrtve znatno poboljšala, da su troškovi postupka niži i za državu i za nasiljem pogođene osobe. Sam koncept modela zasnivao se na četiri temeljna načela:

- I. obvezna intervencija policije u kriznim situacijama
- II. savjetodavna pomoć svim sudionicima nasilja
- III. dosljedan kazneno-pravni progon nasilja
- IV. pravodobno uvođenje građansko-pravne zaštite.

Poseban naglasak stavljen je na četvrto načelo, odnosno pravodobno uvođenje građansko-pravne zaštite koju na prvom mjestu provode službenici gradskog poglavarstva i lokalne uprave. Kod provedbe zakona u Hrvatskoj također su uključene i druge službe, ali je kod njemačkog zakona težište na mjeri koja stvara značajne razlike u praktičnom postupanju.

Njemački zakon i zakoni s njemačkoga govornog područja koji rješavaju problematiku nasilja u obitelji, mogu se primijeniti i pri nasilju u vezama, dakle kod osoba koje još ne žive zajedno, nemaju zajedničko kućanstvo niti zajedničku djecu. Praksa je pokazala da se i takva vrsta nasilja događa i da je ono prethodilo kasnijem nasilju u obitelji.

Njemački zakon provođenje zaštitne mjere udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugoga zajedničkoga stambenog prostora temelji na stambenom statusu osobe koja se udaljava: postavlja se pitanje, je li počinitelj vlasnik, suvlasnik ili ima pravo uživanja nekretnine u kojoj živi sa žrtvom ili on nije ni u kakvu vlasničkom ili suvlasničkom statusu. U slučaju da počinitelj nije vlasnik, suvlasnik, ne plaća najamninu ili slično, onda se zaštitna mjera provodi na neodređeno vrijeme, odnosno sve dok to zahtijevaju opravdani razlozi i interesi, dok je u prvom slučaju provođenje te zaštitne mjere ograničeno. Ovakve pravne norme nema u hrvatskom zakonu. Za razliku od njemačkog, u hrvatskom je pravnom sustavu jedno, gotovo istovjetno postupanje, normirano u više zakona, primjerice: u članku 11.

---

¹⁷ <http://www.wibig.uni-osnabrueck.de/download/studie-wibig-band2.pdf>, 2. ožujka 2013.

stavku 2. *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* propisane su zaštitne mjere koje se primjenjuju u svrhu sprječavanja nasilja u obitelji, osiguranja nužne zaštite zdravlja i sigurnosti osobe koja je izložena nasilju te otklanjanja okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja. Tako je, pored ostalih zaštitnih mjera, predviđena i zaštitna mjera oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.¹⁸

2.2. Austrijski zakon *Zweites Gewaltschutzgesetz – 2. GeSchG*

Austrijski zakon, za razliku od njemačkog zakona, u dijelu mjera koje poduzima policija umjesto pojma *Platzverweis* koristi istoznačni termin *Wegweisung* ("nalog za napuštanje mjesta"). Zanimljivo je napomenuti da je naziv austrijskog zakona prethodno bio identičan s onim u hrvatskom zakonu: *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji*, da bi kasnije kao rezultat istraživanja, pravne prakse, kroz novele i poboljšanja bio preimenovan u *Zakon o zaštiti od nasilja* kao i u njemačkom sustavu. U hrvatskom Zakonu se više izriječno ne spominje obitelj, ali je jasno da se u najvećem broju slučajeva odnosi na zaštitu nasilja u obitelji.

Svrha i smisao policijskog postupanja je uspostavljanje reda i udaljavanje počinitelja iz zajedničkog kućanstva, kako bi se žrtvi pružila zaštita, najprije od nasilja, a zatim i pravna sigurnost da se nad njom više neće činiti nikakav oblik nasilja; pružanje sve potrebne zaštite propisane zakonom, slijedeći načelo da svaka osoba ima pravo u svome domu živjeti slobodna od bilo koje vrste nasilja, zatim ostvarivanje prava na zakonom propisanu zaštitu, te prava da ostane u svom uobičajenom mjestu boravka.

Policijska mjera udaljavanja iz zajedničkog kućanstva izriče se na dva tjedna, što je u odnosu na njemački zakon različito riješeno: tamo policijska mjera *Platzverweis* vrijedi do sljedećeg radnog dana, odnosno preko vikenda. Hrvatska policija nema ovlast izdavanja zaštitne mjere, nego samo mjere opreza. Sukladno s člankom 130. stavkom 6. Prekršajnog zakona, policijski službenici mogu na mjestu događaja počinitelju nasilja u obitelji naredbom odrediti mjeru opreza, tj. zabranu posjećivanja određenog mjesta ili područja, odnosno zabranu približavanja određenoj osobi i zabranu uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom. Navedena mjera može se izreći u trajanju do 8 dana.¹⁹

U slučaju austrijskog zakona naglasak je na policijskoj i građansko-pravnoj zaštiti mjerom udaljavanja. Naglasak na policijskoj i građansko-pravnoj zaštiti austrijski zakonodavac je pronašao u činjenici da mjere koje poduzima policija odmah nakon samog djela nasilja ne pružaju žrtvi dovoljnu sigurnost. U ekstremno opasnim situacijama uputno je da žrtva nasilja s djecom napusti uobičajeno mjesto boravka i na kraće vrijeme pronađe utočište u sigurnoj kući, iako je počinitelj nasilja već udaljen iz stana.

---

¹⁸ Ova mjera propisana je u članku 83. stavku 3. *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*, u članku 261. *Zakona o kaznenom postupku* (pročišćeni tekst, NN 121/11.), zatim u članku 50. stavku 1. točki 6. *Prekršajnog zakona* (NN 107/07.) te u članku 13. stavku 1. točki 10. *Zakona o policijskim poslovima i ovlastima* (NN 76/09.).

¹⁹ U praksi, međutim, policija počinitelja nasilja u obitelji dovodi u službene prostorije policijske postaje, a zatim u policijsku pritvorsku jedinicu, s obzirom na to da je u članku 5. *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* propisano da će sva nadležna tijela koja poduzimaju radnje vezane uz nasilje u obitelji postupati hitno.

Na samom početku odvojenog života i kasnije tijekom postupka razvoda braka povećava se opasnost od nasilja. Daljnji čimbenici koji govore u prilog tome da će počinitelj povećano biti sklon nasilju jesu: opetovano nasilničko ponašanje, posjedovanje oružja, opasne prijetnje koje je upućivao žrtvi, ovisnost o alkoholu ili drogama, bolesna ljubomora i osjećaj da mu žrtva "pripada", predrasude o braku, opća sklonost nasilju, nezaposlenost, prijašnje nasilje prema djeci, a posebno prema pastorcima. Nabrojani razlozi dobar su temelj za stavljanje naglasaka i na policijsku zaštitu, dok je kod njemačkog sustava znatno izraženija građansko-pravna zaštita.

Opisani model ipak je sličniji njemačkom nego hrvatskom modelu.

U hrvatskom sustavu oko 90% počinitelja nasilja završava u policijskom pritvoru, a zatim pred sućem (zakonom je predviđen hitni postupak), dok se u Austriji taj postupak primjenjuje samo u ekstremno opasnim situacijama (kao i u Njemačkoj). U austrijskom sustavu je za kršenje zaštitne mjere zabrane pristupa (*Betretungsverbot*) predviđena novčana kazna do 360,00 € za svako kršenje zabrane ili čak kazna zatvora. Produženje policijske zaštitne mjere nakon dva tjedna je moguće, kao što je moguće i izricanje građansko-pravne zaštitne mjere bez prethodnog izricanja policijske mjere. Naglasak je na tome da policijska mjera traje do dva tjedna, nakon toga žrtva mora sama podnijeti zahtjev za produljenje mjere. U tom slučaju se radi o građansko-pravnoj zaštiti koja je moguća tek nakon što je žrtva obavila razgovor kod nadležnog tijela i bila pravno poučena o svim pravnim mogućnostima. Austrijski zakon, za razliku od njemačkog zakona, također predviđa najmanje jedan policijski nadzor pridržavanja mjere u dva tjedna.

2.3. Gewaltschutzgesetz (GSG) Kantona Zürich

Gewaltschutzgesetz (GSG) Kantona Zürich u svome prvom članku – u kojemu se objašnjava svrha donošenja zakona, koristi pojam *häusliche Gewalt*, što bismo mogli prevesti kao nasilje u kući/domu.²⁰ S druge strane, njemački *Gewaltschutzgesetz (GewSchG)* pojam nasilja koristi samo u općem smislu, odnosno ne uvodi pojam nekog specifičnog nasilja. Kod austrijskog zakona pojavljuje se velika podudarnost s njemačkim zakonom, s time što austrijski zakon čak i predviđa da zakon treba biti *Allgemeiner Schutz vor Gewalt*, što znači da treba služiti "sveopćoj zaštiti od nasilja", a ne zaštititi samo od pojedine odnosno točno određene vrste nasilja. Nadalje, *GSG Kantona Zürich* objašnjava pojam nasilja u kući, pa kaže da "*Häusliche Gewalt liegt vor, wenn eine Person in einer bestehenden oder einer aufgelösten familiären oder partnerschaftlichen Beziehung in ihrer körperlichen, sexuellen oder psychischen Integrität verletzt oder gefährdet wird.*" ("O nasilju u kući/domu se govori kada se osobi u postojećim ili bivšim obiteljskim ili partnerskim odnosima povrijedi ili ugrozi njen tjelesni, seksualni ili psihički integritet.")

U članku 3. navode se policijske mjere koje poduzima policija nakon što je činjenično utvrđeno nasilje u kući. Policija može zlostavljača udaljiti iz kuće ili stana i/ili mu

---

²⁰ "Nasilje u kući" prevedenica je iz njemačkoga govornog područja i u hrvatskom sustavu nije prihvatljiv naziv iako se ponekad upotrebljava u policijskom žargonu.

zabraniti pristup točno određenim prostorima,²¹ kao i bilo koji oblik kontakta sa žrtvom. Ove policijske mjere vrijede 14 dana od trenutka utvrđivanja nasilja u kući.

Spomenute se mjere u odnosu na njemački zakon razlikuju utoliko što policijska mjera traje samo do početka radnog vremena gradske vijećnice, odnosno tijela lokalne samouprave, a lokalna samouprava izriče mjeru do 14 dana. U hrvatskom sustavu policija takvu mjeru ne može izreći, već je za njeno izricanje dužna podnijeti zahtjev nadležnom sudu.

Zanimljivo je također da Švicarska ima i *Opferhilfegesetz (OHG)* koji je na snazi od 1993. godine. Razlog je, naravno, građansko-pravna zaštita žrtava kaznenih djela. Švicarski zakonodavac potrebu za postojanjem takvog zakona objašnjava činjenicom da se do tada država vrlo malo ili nimalo brinula o žrtvi kaznenog djela. Zadaća države bila je isključivo progon, kažnjavanje i resocijalizacija počinitelja. Pomoć žrtvama bila je prepuštena privatnoj inicijativi. Spomenutim švicarskim zakonom se, međutim, država obvezuje na pomoć žrtvama u smislu da ih pravno savjetuje, pruža medicinsku, psihološku, socijalnu i materijalnu pomoć.

3. ZAKLJUČAK

U njemačkim, švicarskim i austrijskim propisima naglasak je na građansko-pravnoj zaštiti, posebno u njemačkom sustavu.

U pravnim sustavima njemačkoga govornog područja počinitelj nasilja u obitelji se uvijek udaljava iz zajedničkoga stambenog prostora na rok od najmanje četrnaest dana, a taj se rok produžava ili ukida, zavisno od novonastalih okolnosti. U praksi je puno slučajeva da se žrtve nakon dugogodišnjeg nasilja odlučuju počinitelje prijaviti policiji. U tome trenutku su one najranjivije; u pravnim sustavima njemačkoga govornog područja prepoznat je taj kritični trenutak, pa se nakon službene prijave nasilja ostavlja rok od četrnaest dana za suočavanje s novonastalom situacijom, pri čemu je rasterećena policija, a naglasak je stavljen na ulogu tijela gradske i/ili regionalne uprave.

LITERATURA

1. Bundesministerium für Gesundheit (2011). *Gewalt in der Familie (Studie)*, <http://wiki-mannia.org/images/Bericht-zu-Gewalt-in-der-Familie-AT.pdf>.
2. Drugi zakon o zaštiti od nasilja Republike Austrije (*Zweites Gewaltschutzgesetz – 2. GeSchG*), <http://www.bka.gv.at/site/6770/default.aspx>, 2. 3. 2013.
3. Građanski zakonik Savezne Republike Njemačke (*Bürgerliches Gesetzbuch – BGB*), <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bgb/gesamt.pdf>, 2. 3. 2013.
4. Hagemann, W. C. i dr. (2004). *Staatliche Intervention bei häuslicher Gewalt. Entwicklung der Praxis von Polizei und Staatsanwaltschaft im Kontext von Interventionsprojekten gegen häusliche Gewalt*. Wissenschaftliche Begleitung der Interventionsprojekte gegen häusliche Gewalt (WiBIG), Band II. Osnabrück: Universität Osnabrück, <http://www.wibig.uni-osnabrueck.de/download/studie-wibig-band2.pdf>, 2. 3. 2013.

---

²¹ Tu se podrazumijevaju sva mjesta gdje se kreće žrtva i gdje bi je počinitelj mogao ometati u svakodnevnom životu.

5. Kazneni zakon Republike Austrije (*Strafgesetzbuc – StGB*), <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>, 2. 3. 2013.
6. Kazneni zakon Savezne Republike Njemačke (*Strafgesetzbuch – StGB*), <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stgb/gesamt.pdf>, 2. 3. 2013.
7. Kazneni zakon Švicarske Konfederacije (*Strafgesetzbuch – StGB*), <http://www.admin.ch/ch/d/sr/3/311.0.de.pdf>, 2. 3. 2013.
8. Zakon o građansko-pravnoj zaštiti od nasilja, uhođenja i uznemiravanja Savezne Republike Njemačke (*Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen/ Gewaltschutzgesetz – GewSchG*), <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gewschg/gesamt.pdf>, 2. 3. 2013.
9. Zakon o zaštiti od nasilja Kantona Zürich (*Gewaltschutzgesetz – GSG*), [http://www2.zhlex.zh.ch/appl/zhlexr.nsf/0/B0AE85C0C9710596C1257272002B13A0/\\$file/35119.6.0656.pdf](http://www2.zhlex.zh.ch/appl/zhlexr.nsf/0/B0AE85C0C9710596C1257272002B13A0/$file/35119.6.0656.pdf), 2. 3. 2013.

Summary

Renata Odeljan, Bono Rajić

Domestic violence – comparative analysis of legal instruments German-speaking countries

The objective of this study is to compare relevant sources in German speaking countries. In particular, the study examines legal and policing aspects affecting the issue of domestic violence and the analysis will focus on core legal and procedural elements and establish what impact they have (if any) in responding to this extremely complex social problem that affects all segments of society. The aim is to identify the most significant differences, and to establish if they impact on legal proceedings in cases of domestic violence German-speaking countries do not use this specific term except in police jargon and colloquial language. German law and procedure uses the word "violence", as Austrian does. However, in the Austrian system, there is a distinction between the terms "protection from violence in the residential area" and "general protection from violence." Swiss law or the law of the Canton Zürich introduces the concept of "violence *at home/house*". These names are not chosen at random, but their purpose is to highlight key elements of the concept of domestic violence in this society.

Key words: domestic violence, police conduct a comparative analysis of the law on protection against domestic violence, the German-speaking area.